

فرهنگ و هنر ایران

ششمین جشنواره کارلوی واری؛ همجنسگرایان مسلمان به روایت کارگردان ایرانی

محمد ضرغامی

کمتر از یک دقیقه پیش

نمایی از فیلم «حجامت» ساخته نادر ساعی‌ور

ششمین دهه فعالیت جشنواره بین‌المللی فیلم کارلوی واری همزمان با هشتادمین سال تأسیس آن، هویت امسال این رویداد مهم سینمایی جمهوری چک را به‌طور چشمگیری تحت تأثیر قرار داده است.

«فرش قرمز» امسال نه فقط یک مسیر تشریفاتی، بلکه به‌مثابه دعوت‌نامه‌ای عمومی برای یکی از محدود جشنواره‌های سینمایی جهان است که به دسترس‌پذیری و ارتباط نزدیک با مخاطب شناخته می‌شود.

برگزارکنندگان جشنواره، این فرش قرمز ساده را امسال به نوعی صحنه چندلایه از حافظه سینما، سیاست‌های پنهان و بازگشت چهره‌های بزرگ تبدیل کرده‌اند؛ جایی که استقبال و مواجهه، خود به یک روایت بدل می‌شود.

در همین قاب، جشنواره کارلوی واری امسال میزبان داستین هافمن، بازیگر سرشناس آمریکایی است؛ حضوری که بار دیگر بر پیوند میان تاریخ سینما و نسل امروز تأکید می‌کند.

در سوی دیگر این ضیافت سینمایی، ژولیت بینوش قرار دارد؛ انتخابی که صرفاً مرور یک کارنامه نیست، بلکه بازخوانی سینمای اروپا به شمار می‌آید. نمایش مستند تازه او «این-آی در حرکت» نیز در همین راستا، نگاه بینوش به اجرای صحنه‌ای اکرم خان، طراح رقص بریتانیایی را از تمرین‌های آزمایشگاهی تا اجرای نهایی دنبال می‌کند.

همچنین در بخش تقدیرها، از مگی جیلنهال، فیلم‌ساز و بازیگر آمریکایی، با فیلم تازه‌اش «عروس» که روایتی متفاوت از «فرانکنشتاین» ارائه می‌دهد، و نیز جسی آیزنبرگ، بازیگر و کارگردان، تجلیل خواهد شد؛ حضوری که به گفته برگزارکنندگان، تلاقی طنز روشنفکران نیویورکی با سنت سینمای اروپا را بازتاب می‌دهد و نوعی «حساسیت فرآتلانتیکی» برای جشنواره خلق می‌کند.

«حجامت» همجنس‌گرایان مسلمان؛ پناهی جا ماند

سینمای ایران که در دوره پنجاه‌ونهم جشنواره با فیلم «بی‌داد» ساخته سهیل بیرقی حضوری قابل توجه داشت، امسال در بخش رسمی حضور ندارد. با این حال، رد پای سینمای ایران در جشنواره به شکلی غیرمستقیم ادامه یافته است.

نادر ساعی‌ور، همکار نزدیک جعفر پناهی، با فیلم تازه خود «حجامت» محصول آلمان به بخش رقابتی راه یافته است. ساعی‌ور که پیش‌تر نیز با فیلم «بی‌پایان» در بخش جنبی جشنواره حضور داشت، این بار در اثری شخصی‌تر به سراغ تجربه‌ای فراتر از جغرافیای ایران رفته است.

او در «حجامت»، با همراهی جعفر پناهی در نگارش فیلمنامه و بخش‌هایی از تدوین، داستانی درباره همجنس‌گرایی و دگرباشان جنسی را در بستر جامعه‌ای مسلمان در اروپا روایت می‌کند؛ روایتی که در دل خود بحران‌های اخلاقی و اجتماعی پیرامون این موضوع را نیز برجسته می‌سازد. در این فیلم، بازیگرانی چون کیدا خضر رمضان، موریتس بلاپیتر و ناستاسیا کینسکی حضور دارند.

فیلم، بیش از آن‌که نماینده رسمی سینمای ایران باشد، به روایت پراکنده‌ای از تجربه مهاجرت، شکاف نسل‌ها، دین و خانواده بدل می‌شود؛ سینمایی که از ایران آمده اما دیگر در مرزهای جغرافیایی آن تعریف نمی‌شود.

در همین حال، قرار بود جعفر پناهی نیز به‌عنوان مهمان ویژه در شصتمین دوره جشنواره حضور داشته باشد و بخشی از تیم خلاق «حجامت» را همراهی کند، اما به دلیل حکم صادره از سوی دستگاه قضایی جمهوری اسلامی ایران، از خروج او جلوگیری شده است.

بازگشت کیارستمی از مسیر بینوش

در بخش نمایش‌های ویژه، فیلم ایرانی-آمریکایی «خانه دوست اینجاست» ساخته مریم عطایی و حسین کشاورز هم به نمایش درمی‌آید؛ فیلمی که داستان دو زن جوان و تلاش آنان برای حفظ هنر در برابر فشارهای اجتماعی را روایت می‌کند.

سازندگان فیلم آن را روایتی میان «نمایش و واقعیت» توصیف کرده‌اند که بر مقاومت هنرمندان جوان در ایران تمرکز دارد و مشابهتی اسمی با مستند ناتمام سیامک شایقی فیلمساز فقید دارد.

در همین بخش، حضور ژولیت بینوش بار دیگر جشنواره را به سینمای عباس کیارستمی پیوند می‌زند؛ فیلمسازی که همکاری او با بینوش در فیلم «کپی برابر اصل» اکنون بهانه‌ای شده تا بار دیگر فضای مینیمالیستی و شاعرانه سینمای کیارستمی در حافظه جشنواره زنده شود.

